

Styre: Fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet

Dato: 20.10.2016

Styresak: 55/16

Arkivsaksnr:

Møtedato: 20.10.2016

HF2018: Forslag til ny studieprogramportefølje ved Det humanistiske fakultet - høring

Dokumenter i saken:

- Rapport fra Prosjektgruppen (vedlegg 1)
- Styringsgruppens anbefalinger (vedlegg 2)
- Milepælsplan (vedlegg 3)
- Fakultetsstyresaker 44/15, 62/15, 67/15

Prosjektets nettside: <http://www.uib.no/hf/2018>

1.0 Bakgrunn

Det humanistiske fakultet har i dag 25 bachelorprogram, 21 ordinære masterprogram, 2 erfaringsbaserte masterprogram, 2 integrerte masterprogram og 11 årsstudium. (Griegakademiet ikke medregnet.) Disse studietilbudene fordeler seg på 681 aktive emner.

En stor faglig bredde er et av HF-fakultetets viktigste fortrinn og kvaliteter. Samtidig kan mange studieprogrammer med få ansatte og få studenter være krevende ressursmessig. Fagmiljøene knyttet til små studieprogrammer har ofte stor arbeidsbelastning og er bemanningsmessig sårbare og studiekvaliteten kan bli utfordret der det er utstrakt behov for vikarer og ekstrahjelp. Det er også økonomisk krevende å tilby en stor bredde i antall studieprogrammer og spesialiseringer.

Fakultetsledelsens mål er å sikre våre ansatte best mulig arbeidsforhold og at fakultetets økonomi skal være solid nok til at vi kan tåle svingninger i inntektene. Fakultetsledelsen mener derfor at det er nødvendig å foreta en grundig gjennomgang av programporteføljen med tanke på å sette sammen studieprogrammene på nye måter og fordele undervisningsressursene bedre mellom programmene.

I noen tilfeller kan det være hensiktsmessig å opprettholde et lite studieprogram, men sørge for å tilføre tilstrekkelige ressurser for eksempel ved å fordele undervisningen på flere fagmiljø. I andre tilfelle kan det tenkes å være mer hensiktsmessig å erstatte disiplinbaserte programmer med bredere, tverr- eller flerfaglige programmer som baseres på flere fagmiljø. Mindre fag kan også inngå i større tverr- eller flerfaglige studieprogrammer.

Det vises for øvrig til tidligere fakultetsstyresaker mer informasjon om bakgrunn, rammer og framdrift i prosjektet.

Fakultetsstyret er godt kjent med den anstrengte økonomisituasjonen ved HF.

Langtidsbudsjettene for både UiB og HF bærer tydelige signaler om at økonomien fremover blir utfordrende. Uten betydelig økning i studiepoengproduksjon og/eller eksternfinansiering vil det trolig bli endra strammere i årene fremover. Evnen til å tenke langsiktig er nødvendig og det å jobbe for et sterkere samarbeid på tvers av institutt- og faggrenser er et forsøk på en slik tilnærming. Innenfor stramme rammer er fakultetets programportefølje et viktig grunnlag for å kunne bemanne langsiktig og strategisk de neste årene.

Særlig små fagmiljøer sliter med å ha nok undervisningsressurser til å kunne avvikle ordinære forskningsterminer og ivareta ulike verv og komiteoppgaver uten at det blir satt inn vikarer og/eller ekstrahjelp. Mange ansatte har også et høyt overskudd i sine undervisningsregnskaper. Dette er en faglig og økonomisk krevende situasjon for fagmiljøer og ledelse på institutt og fakultetsnivå.

Selv om bildet er variert mellom ulike fagmiljøer har HF har høy bruk av vikarer og ekstrahjelp og den sannsynlige ytterligere nedbemanningen som er nødvendig fremover (jfr. langtidsprognoser i fakultetsstyresak 38/16) vil ikke redusere behovet.

2.0 Prosessen så langt

Med bakgrunn i HF sin strategi for 2016-2022 vedtok fakultetsstyret i desember 2015 å sette ned en prosjektorganisasjon som skulle utrede og komme med forslag til ny studieprogramportefølje ved HF.

Prosjektorganisasjonen har bestått av en styringsgruppe, en prosjektgruppe, en rekke arbeidsgrupper samt viktige bidrag fra administrasjonen. Arbeidsgruppene har vært sammensatt av representanter fra fagmiljøene og har på bestilling utredet ulike forslag til nye programskisser. Programskissene er videre analysert av prosjektgruppen og vurdert av styringsgruppen. Forut for og underveis i arbeidet har prosjektgruppen gjennomført dialogmøter med alle fagmiljøene og det er arrangert seminarer og allmøter. En egen åpen prosjektnettside har samlet og tilgjengeliggjort informasjon og gitt status underveis i arbeidet. Fakultetsstyret får her presentert prosjektgruppens rapport og styringsgruppens anbefalinger. Planen videre er å sende ut forslag til ny programportefølje på høring til institutter og sentre samt Humanistisk Studentutvalg med frist i slutten av november 2016.

Funksjonstiden for styringsgruppen for HF2018 er forlenget frem til 20. desember for å gi råd og bidra i høringsprosessen frem til fakultetsstyremøtet 20. desember. Høringssvarene vil bli drøftet i styringsgruppen som en del av underlaget for saksforberedelsen til fakultetsstyremøtet 20. desember. Forutsatt at ny programportefølje blir vedtatt i fakultetsstyret 20. desember kan fagmiljøene starte arbeidet med studieplaner umiddelbart. Frist for innsending av studieplaner, emnebeskrivelser og øvrig dokumentasjon til Studieadministrativ avdeling er 15. mai 2017. Endelig behandling av ny studieprogramportefølje gjøres i Universitetsstyret høsten 2017.

3.0 Prosjektgruppens rapport og anbefalinger

Prosjektgruppen har bestått av:

- Prodekan for utdanning, førsteamanuensis Claus Huitfeldt (leder)
- Førsteamanuensis ved GA, Sigbjørn Apeland (inntil primo mai 2016)
- Førsteamanuensis ved AHKR, Anne Katrine Bang

- Professor ved FoF, Sorin Bangu
 - Førsteamanuensis ved LLE, Hilde G. Corneliusen (inntil ultimo juli 2016)
 - Professor ved SV-fakultetet Dag Elgesem
 - Førsteamanuensis ved IF, Torgeir Skorgen
 - Professor ved LLE, Pär Ola Sandin (siden 24.05.2016)
 - Studieleder ved IF, Silje Grønner Stang
 - Professor ved LLE, Gjert Vestrheim (inntil 11.05.2016)
- Studiesjef Ranveig Lote har vært sekretær for prosjektgruppen.

Mandat

Mandat for prosjektgruppen ble vedtatt i fakultetsstyret i møte 16.12.2015 sak (67/15):

Prosjektgruppen skal gjennomgå og analysere studieprogramporteføljen ved HF og komme med forslag til en ny studieprogramportefølge, med vekt på:

- *humaniorafagenes internasjonale utvikling og samfunnsrelevans*
- *større bærekraftige fagmiljøer og studiemiljøer knyttet til hvert program*
- *bedre utnyttelse av administrative og faglige ressurser på tvers av fagmiljø og institutter*
- *hensyn til fagenes nasjonale rolle*
- *bruk av emner i flere studieprogram*
- *god faglig sammenheng mellom bachelor- og master-nivå, f.eks. gjennom større fleksibilitet i opptakskravene til masterprogrammene*
- *at forslagene ikke innebærer studieløp som fører til økt behov for studieadministrative ressurser*

For å styrke studieprogram med få ansatte og/eller få studenter bes prosjektgruppen om å vurdere følgende hovedmodeller:

- *Eksisterende studieprogram styrkes ved at det hentes inn emner og/eller undervisningsressurser fra andre disipliner ved samme eller annet institutt.*
- *Eksisterende studieprogram legges ned og berørte fag inngår i større tverrfaglige eller tematiske program, for eksempel som årsenheter eller i form av emner.*

Det vil være naturlig at prosjektgruppen innhenter informasjon om organisering av studieprogramporteføljer ved andre fakulteter og universiteter i inn- og utland.

Prosjektgruppen skal også se hen til erfaringene som ble gjort sist gang HF gjennomførte en større endring av studieprogramporteføljen og de evalueringer som ble gjennomført i forkant av denne.

Prosjektgruppen bes om å drøfte og komme med forslag til felles overordnede læringsmål samt lærings- og vurderingsformer som kan være fornyende, kvalitetshevende, og samtidig ressursbesparende.

Prosjektgruppens anbefalinger

I rapporten fra prosjektgruppen kartlegges dagens situasjon på utdanningsfeltet ved HF og det legges frem en rekke anbefalinger som skal bidra til å sikre større fagmiljøer bak hvert

studieprogram og samtidig sikre og bedre den ressursmessige situasjonen til de mindre fagmiljøene.

Oppsummering av prosjektgruppens viktigste anbefalinger:

- Eksisterende program slås sammen til større programmer der de enkelte disiplinene kan omgjøres til studieretninger
- Programmene skal ha et visst omfang av fellesemner som obligatorisk del av spesialiseringen
- Fellesemner kan være emner som undervises av ett eller flere fagmiljø innenfor eller utenfor fagene som inngår i programmene eller studieretningene emnene er en del av.
- Fellesemner kan være generelle kunnskapsemner, metodeemner, teoriemner, redskapsemner eller praksisemner.

Når det gjelder fellesemner anbefales blant annet følgende:

- Fellesemner på minst 15 stp bør være felles del av spesialiseringen for alle program på bachelornivå.
- Fellesemner på minst 15 stp bør være felles obligatoriske emner for alle program på masternivå.
- Fellesemner bør ikke være personavhengige, dvs. at alle deler av et fellesemne bør kunne undervises av minst to (helst fler) av de fast ansatte ved fakultetet
- Det må legges til rette for at studentene kan ha et utenlandsopphold på minst ett semester i løpet av studiet.

Prosjektgruppen anbefaler også flere generelle tiltak for å redusere vikarbehovet og det totale undervisningsbehovet ved fakultetet, for å sikre større kapasitet til fellesemner:

- gjennomgå og evt. redusere omfanget av obligatoriske arbeidskrav, undervisning og vurderingsformer der det anses faglig og pedagogisk forsvarlig
- øke bruken av undervisningsformer der studentene kan inngå som en ressurs, f.eks. ved å gi tilbakemelding på hverandres arbeid
- øke bruken av digitalt støttede undervisningsformer som "flipped classroom" og lignende
- øke bruk av gjesteforelesninger, (master)studenter, trainees og fellesundervisning med andre fag som innslag i undervisningstilbudet
- etablere SAK-samarbeid med andre institusjoner
- redusere antall valgfrie emner i den obligatoriske delen av studietilbudene
- redusere antall emner som ikke er obligatorisk del av noe studietilbud

For alle prosjektgruppens anbefalinger og utfyllende informasjon vises det til prosjektgruppens rapport (vedlegg 1).

4.0 Styringsgruppens anbefalinger

Styringsgruppen består av:

- Dekan, professor Margareth Hagen (leder)
- Instituttleder ved AHKR, Jan Heiret

- Instituttleder ved IF, Åse Johnsen
- Professor Kjell Erik Lommerud (fagforeningsrepresentant)
- Birgit Mjeldheim (studentrepresentant, vår)
- Fredrik K. Rongved (studentrepresentant, høst)
- Instituttleder ved LLE, Johan Myking (siden 13.05.06)
- Fakultetsdirektør Trine Moe

- Assisterende fakultetsdirektør Kim Ove Hommen har vært styringsgruppens sekretær.

Mandat

Mandat for styringsgruppen ble vedtatt i fakultetsstyret i møte 16.12.2015 sak (67/15):

Styringsgruppen skal sikre at:

- *forslag til ny studieprogramportefølje er basert på en kvalitativ og fremtidsrettet analyse av de humanistiske fagenes potensial*
- *forslag til ny studieprogramportefølje gir rom for en forsvarlig ressursmessig drift av utdanningstilbudet ved fakultetet og er dimensjonert innenfor en realistisk ressursramme for alle fagmiljø*
- *forslagene samlet sett medfører en bedre ressursutnyttelse med større fagmiljøer bak hvert enkelt program*
- *prosjektets analyser og anbefalinger er tuftet på faglig kvalitet, fakultetets strategi og fagenes nasjonale status i tillegg til kvantitative og økonomiske hensyn*
- *fakultetet fremdeles skal ha et bredt utdanningstilbud, selv om dette ikke nødvendigvis gis i form av fulle studieløp på spesialiseringsnivå og masternivå i alle fag*
- *antall studieprogram ikke økes, og studenttallene på små studieprogram økes*
- *forslagene samlet sett ikke innebærer økt behov for administrativ støtte*
- *ingen fast ansatte skal sies opp*

Styringsgruppens anbefalinger

Styringsgruppen støtter hovedlinjene i anbefalingene fra prosjektgruppen og foreslår med bakgrunn i disse en ny studieprogramportefølje ved HF.

Styringsgruppens anbefalinger baserer seg på en bred vurdering av ulike forhold med vekt på innsendte, foreslåtte programskisser, HF sin strategi, muligheter for faglig samarbeid, størrelse på fagmiljøet, rekrutteringsgrunnlag, arbeidslivsrelevans, nasjonale hensyn, økonomiske forhold og administrativ kompleksitet.

Forslaget til ny studieprogramportefølje ved HF er utfyllende presentert i dokumentet Styringsgruppens anbefalinger (Vedlegg 2). Navneforslagene på programmene og studieretningene nedenfor er kun veiledende og må vurderes i forhold til profilerings og rekrutteringsformål samt om de er dekkende for faglig innhold.

Styringsgruppen anbefaler følgende studieprogramportefølje ved HF fra 2018.

Bachelorprogrammer

1. Bachelorprogram i historie og kulturvitenskap Studieretninger: Historie, kulturvitenskap
2. Bachelorprogram i religionsvitenskap
3. Bachelorprogram i arkeologi
4. Bachelorprogram i filosofi
5. Bachelorprogram i europeiske språk og litteraturer Studieretninger: Spansk språk og latinamerikastudier, engelsk, tysk, italiensk, fransk og russisk
6. Bachelorprogram i arabisk språk Studieretninger: Arabisk språk, Arabisk språk og midtøstenstudier/midtøstens historie
7. Bachelorprogram i østasiatiske språk og kulturer Studieretninger: Japansk og kinesisk
8. Bachelorprogram i nordisk språk og litteratur Studieretninger: Nordisk språk og litteratur, norrøn filologi, norsk som andrespråk
9. Bachelorprogram i språkvitenskap
10. Bachelorprogram i litteraturvitenskap
11. Bachelorprogram i samtidens kunst og kultur Studieretninger: Moderne kunsthistorie, digital kultur, teatervitenskap.
12. Bachelorprogram i eldre kunsthistorie og filologi Studieretninger: Kunsthistorie med eldre kultur- og lærdomshistorie, Latin, gresk
13. Bachelorprogram i kjønnsstudier
14. Bachelorprogram i retorikk

Masterprogrammer

15. Masterprogram i historie og kulturvitenskap Studieretninger: Historie, kulturvitenskap
16. Masterprogram i religionsvitenskap
17. Masterprogram i arkeologi
18. Masterprogram i filosofi
19. Masterprogram i europeiske språk og litteraturer Studieretninger: Spansk språk og latinamerikastudier, engelsk, tysk, italiensk, fransk og russisk.
20. Masterprogram i nordisk Studieretninger: Nordisk språk og litteratur, norrøn filologi
21. Master i lingvistikk
22. Master i litteraturvitenskap
23. Master i kunsthistorie
24. Master i klassisk filologi
25. Master i digital kultur
26. Master i teatervitenskap

Styringsgruppen anbefaler at masterprogram i arabisk legges ned av ressursmessige hensyn, og anbefaler ikke oppretting av masterprogram i kinesisk eller japansk. Videre anbefales det at det tas nærmere standpunkt til bachelorprogrammene i kjønnsstudier og retorikk ut fra en nærmere vurdering bl.a. av om programmene har nok programstudenter i forhold til ressursbruken.

Fakultetsledelsens kommentar

Fakultetsledelsen vurderer det slik at både prosjektgruppen og styringsgruppen har svart på sine oppdrag. Styringsgruppen skisserer en konkret og helhetlig studieprogramportefølje for HF som er fremtidsrettet når det gjelder å ivareta faglig bredde, samfunns- og arbeidslivsrelevans, rekrutteringspotensiale og som samtidig innehar mekanismer for å tilpasse studieprogrammene til de ressursene vi kan forvente å ha tilgjengelig fremover.

Prosjektgruppen og styringsgruppen har anbefalt ulike tiltak som skal bidra til å sikre fagbredden, legge til rette for fremtidsrettede studieprogrammer ved HF samt bidra til å redusere det samlede undervisningsomfanget ved HF. Bruk av fellesemner på tvers av programmer eller studieretninger vil spare undervisningsressurser. I programskissene viser også fagmiljøene til andre tiltak som vil redusere undervisningsbehovet betydelig, blant annet ved å legge ned eller slå sammen emner eller å unngå dublering av undervisning. Dette vurderes av fakultetsledelsen som viktige tiltak for å redusere undervisningsbelastning, vikarbruk og bidra til innsparing.

Fakultetsledelsen ser at prosjektet har møtt et stort engasjement i fagmiljøene og forståelse for at det er nødvendig å tilpasse studieprogramporteføljen til tilgjengelige undervisningsressurser. Samtidig er det å legge ned valgemenner og etablere obligatoriske fellesemner i faglige spesialiseringer en vanskelig prosess. Mange frykter at det vil gå utover den faglige kvaliteten, mens andre ser muligheter for spennende tverrfaglig samarbeid.

Å få til godt utdanningssamarbeid mellom fagmiljøer og enheter som både ivaretar ressursmessige og faglige hensyn er krevende og vil fortsette å være krevende i tiden fremover. Fakultetsledelsen er også opptatt av at ny programportefølje ikke skaper økt behov for administrative ressurser. Harmonisering og standardisering er virkemidler som motvirker en slik utvikling.

Vi håper at instituttene/sentrene, fagmiljøene og studentene i høringsrunden vil bidra til at vi får etablert studieprogrammer ved HF som er både faglig gode, fremtidsrettede, og samtidig ressursmessig bærekraftige. Det tar tid å få på plass nye studieprogrammer. Vi må gjennom mange formelle instanser, faglige korrigeringer og administrative etapper før programmene kan vedtas i universitetsstyret, men har tro på at dette lar seg gjøre innenfor tidsplanen slik at vi kan lyse ut de nye studieprogrammene med oppstart høsten 2018.

Forslag til vedtak:

1. Fakultetsstyret tar styringsgruppens anbefalinger til ny studieprogramportefølje til orientering og ber om at anbefalingene sendes på høring til institutter, sentre og HSU.
2. Fakultetsstyret ber fakultetsledelsen utrede de økonomiske konsekvensene for instituttens driftsbudsjetter jamført med dagens budsjettmodell og eventuelt foreslå endringer i modellen.

Margareth Hagen
dekan

Trine Moe
fakultetsdirektør